

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΗ ΠΡΟΤΥΠΟΥ

Αθήνα, 8 Νοεμβρίου 2012

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού ανακοινώνει, σε εφαρμογή της νέας νομοθεσίας που διέπει τον θεσμό των Κρατικών Λογοτεχνικών Βραβείων (Ν 3905/23-12-2010), τις βραχείες λίστες για τα Κρατικά Λογοτεχνικά βραβεία, Διηγήματος-Νουβέλας, Μυθιστορήματος, Ποίησης, Δοκιμίου-Κριτικής, Πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα, Χρονικού-Μαρτυρίας, καθώς και τις βραχείες λίστες για τα βραβεία Λογοτεχνικής Μετάφρασης.

Οι βραχείες λίστες των Κρατικών Λογοτεχνικών Βραβείων συνοδεύονται από Αιτιολογημένη Έκθεση της Επιτροπής, στην οποία εξετάζονται οι τάσεις της λογοτεχνικής παραγωγής και αποτιμάται η στάθμη των λογοτεχνικών έργων που εκδόθηκαν κατά το 2011.

A. ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ-ΝΟΥΒΕΛΛΑ

1. Σωτήρης Δημητρίου για το έργο του «**Η σιωπή του ξερόχορτου**», εκδόσεις Πατάκης.
2. Γιάννης Ευσταθιάδης για το έργο του «**Άνθρωποι από λέξεις - : Διηγήματα μεγάλου μήκους**», εκδόσεις Μελάνι.
3. Κώστας Καβανόζης για το έργο του «**Όλο το φως απ' τα φεγγάρια - : Διηγήματα**», εκδόσεις Πατάκης.
4. Μαρία Κουγιουμτζή για το έργο της «**Γιατί κάνει τόσο κρύο στο δωμάτιό σου; - : Διηγήματα**», εκδόσεις Καστανιώτης.
5. Γιώργος Μήτας για το έργο του «**Ιστορίες του Χαλ - : Διηγήματα**», εκδόσεις Κίχλη.
6. Κώστας Γ. Παπαγεωργίου για το έργο του «**Νερό**», εκδόσεις Κέδρος.
7. Γιώργος Σκαμπαρδώνης για το έργο του «**Περιπολών περί πολλών τυρβάζω - : Διηγήματα**», εκδόσεις Πατάκης.
8. Έρση Σωτηροπούλου για το έργο της «**Να νιώθεις μπλε, να ντύνεσαι κόκκινα : Διηγήματα**», εκδόσεις Πατάκης.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

1. Χρήστος Αγγελάκος για το έργο του «**Το δάσος των παιδιών - : Μυθιστόρημα**», εκδόσεις Μεταίχμιο.
2. Ισίδωρος Ζουργός για το έργο του «**Ανεμώλια - : Μυθιστόρημα**», εκδόσεις Πατάκης.
3. Μιχάλης Μοδινός για το έργο του «**Η σχεδία - : Μυθιστόρημα**», εκδόσεις Καστανιώτης.
4. Κώστας Μουρσελάς για το έργο του «**Στην άκρη της νύχτας - : Μυθιστόρημα**», εκδόσεις Πατάκης.
5. Γιώργος Ξενάριος για το έργο του «**Στην άκρη του κόσμου**», εκδόσεις Κέδρος.
6. Αλέξης Πανσέληνος για το έργο του «**Σκοτεινές επιγραφές - : Μυθιστόρημα**», εκδόσεις Μεταίχμιο.
7. Γιώργος Συμπάρδης για το έργο του «**Υπόσχεση γάμου - : Μυθιστόρημα**», εκδόσεις Μεταίχμιο.

ΠΟΙΗΣΗ

1. Κατερίνα Αγγελάκη – Ρουκ για το έργο της «**Η ανορεξία της ύπαρξης: Ποιήματα**», εκδόσεις Καστανιώτης.
2. Χάρης Βλαβιανός για το έργο του «**Σονέτα της συμφοράς : (Apoloigia pro vita et arte mea)**», εκδόσεις Πατάκης.
3. Γιώργος Γώτης για το έργο του «**Δίχως χάρτη**», εκδόσεις Στιγμή.
4. Γιάννης Δούκας για το έργο του «**Στα μέσα σύνορα**», εκδόσεις Πόλις.

5. Έλσα Κορνέτη για το έργο της **«Κονσέρβα μαργαριτάρι»**, εκδόσεις Γαβριηλίδης.
6. Δημήτρης Κοσμόπουλος για το έργο του **«Κρούσμα»**, εκδόσεις Κέδρος.
7. Παυλίνα Παμπούδη για το έργο της **«Το σπίτι στους 40 δρόμους»**, εκδόσεις Ροές.
8. Μίμης Σουλιώτης για το έργο του **«Κύπρον , ιν ντηντ - : Περιηγητικές αρπαχτές σε στίχους»**, εκδόσεις Μεταίχμιο.

ΔΟΚΙΜΙΟ-ΚΡΙΤΙΚΗ

1. Νάσος Βαγενάς για το έργο του **«Κινούμενος στόχος - : Κριτικά κείμενα»**, εκδόσεις Πόλις.
2. Γιώργος Γιαννουλόπουλος για το έργο του **«Ο Μοντερνισμός και οι "Δοκιμές" του Σεφέρη»**, εκδόσεις Πόλις.
3. Γιάννης Κιουρτσάκης για το έργο του **«Το ζητούμενο του ανθρώπου»**, εκδόσεις Πατάκης.
4. Ιωάννης Μ. Κωνσταντάκος για το έργο του **«Θρύλοι και παραμύθια για τη χώρα του χρυσού: Αρχαιολογία ενός παραμυθιακού μοτίβου»**, εκδόσεις Στιγμή.
5. Αντώνης Λιάκος για το έργο του **«Αποκάλυψη, ουτοπία και ιστορία - : Οι μεταμορφώσεις της ιστορικής συνείδησης»**, εκδόσεις Πόλις.

6. Ελένη Πολίτου – Μαρμαρινού για το έργο της **«Ωσάν χαράς ιδέα - : Η ποιητική γραμματική του Ανδρέα Κάλβου»**, εκδόσεις Gutenberg.
7. Δημήτρης Τζιόβας για το έργο του **«Ο μύθος της γενιάς του τριάντα - : Νεοτερικότητα, ελληνικότητα και πολιτισμική ιδεολογία»**, εκδόσεις Πόλις.

ΠΡΩΤΟΕΜΦΑΝΙΖΟΜΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

1. Κυριάκος Γιαλένιος για το έργο του **«Η νόσος των εραστών»**, εκδόσεις Μελάι.
2. Θωμάς Ιωάννου για το έργο του **«Ιπποκράτους 15»**, εκδόσεις Σαιξπηρικών.
3. Αλέξιος Μάινας για το έργο του **«Το περιεχόμενο του υπολοίπου»**, εκδόσεις Γαβρηλίδης.
4. Βασιλική Πέτσα για το έργο της **«Θυμάμαι»**, εκδόσεις Πόλις.
5. Γιώργος Χ. Στεργιόπουλος για το έργο του **«Η διάβολος»**, Εκδόσεις των φίλων.
6. Δημήτρης Τανούδης για το έργο του **«Σπασμός»**, εκδόσεις Νεφέλη.
7. Θωμάς Τσαλαπάτης για το έργο του **«Το ξημέρωμα είναι σφαγή κύριε Κρακ»**, εκδόσεις Εκάτη.
- 8.

ΧΡΟΝΙΚΟ-ΜΑΡΤΥΡΙΑ

1. Χρήστος Δανιήλ για το έργο του «**"...Ιούς, Μανιούς, ίσως και Aqua Marina - : Μάτση Χατζηλαζάρου, η πρώτη Ελληνίδα υπερρεαλίστρια**», εκδόσεις Τόπος.
2. Γιώργος Κοτανίδης για το έργο του «**Όλοι μαζί, τώρα!**», εκδόσεις Καστανιώτης.
3. Σπύρος Κουζινόπουλος για το έργο του «**Δράμα 1941: Μια παρεξηγημένη εξέγερση**», εκδόσεις Καστανιώτης.
 4. Μακρής – Στάικος Πέτρος Στ., για το έργο του «**"Ο Άγγλος πρόξενος" : Ο υποπλοίαρχος Noël C. Rees και οι βρετανικές μυστικές υπηρεσίες: Ελλάδα - Μέση Ανατολή (1939-1944)**», εκδόσεις Ωκεανίδα.
5. Αλέξανδρος Μασσαβέτας για το έργο του «**Κωνσταντινούπολη - : Η πόλη των απόντων**», εκδόσεις Πατάκης.
6. Γιάννης Παπακώστας για το έργο του «**Ο Emile Legrand και η ελληνική βιβλιογραφία: Αρχειακή μελέτη**», εκδόσεις Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη.
7. Λυδία Σαπουνάκη – Δρακάκη [και] Μαρία Λουΐζα Τζόγια – Μοάτσου για το έργο «**Η δραματική σχολή του Εθνικού θεάτρου**», εκδόσεις Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Υπενθυμίζεται ότι η σύνθεση της αρμόδιας επιτροπής έχει ως εξής:

Επιτροπή Κρατικών Βραβείων Λογοτεχνίας

Νίκος Δαββέτας, Κριτικός Λογοτεχνίας και Συγγραφέας, Πρόεδρος

Λίζυ Τσιριμώκου, *Καθηγήτρια του Α.Π.Θ.*, Αντιπρόεδρος

Χρήστος Αστερίου, *Συγγραφέας*

Άννα Καρακατσούλη, *Επίκ. Καθηγήτρια του Ε.Κ.Π.Α.*

Δημήτρης Καργιώτης, *Επίκ. Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*

Τίνα Μανδηλαρά, *Κριτικός Λογοτεχνίας*

Ανδρέας Μήτσου, *Συγγραφέας*

Δημήτρης Μίγγας, *Συγγραφέας*

Λίνα Πανταλέων, *Κριτικός Λογοτεχνίας*

B. ΒΡΑΒΕΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Η επιτροπή κρατικών βραβείων λογοτεχνικής μετάφρασης για έργα που εκδόθηκαν το 2011, ολοκλήρωσε τον πρώτο κύκλο των εργασιών της καταλήγοντας στην επιλογή των μεταφράσεων που συγκροτούν τον βραχύ κατάλογο των υποψήφιων προς βράβευση έργων για το 2011, στις τρεις ακόλουθες κατηγορίες: (α) Μετάφραση από ξένη γλώσσα, (β) Μετάφραση σε ξένη γλώσσα, και (γ) Μετάφραση από τα αρχαία ελληνικά.

Α' ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

Η φετινή σοδειά λογοτεχνικών μεταφράσεων από ξένη γλώσσα περιλάμβανε έναν μεγάλο αριθμό από αξιόλογες δουλειές, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα τίτλων, από κλασικά κείμενα της παγκόσμιας λογοτεχνίας μέχρι τα έργα της τρέχουσας βιβλιοπαραγωγής. Η γενική εικόνα επιβεβαιώνει εκείνο που παρατηρείται εδώ και αρκετά χρόνια: οι μεταφράσεις στα ελληνικά διαρκώς βελτιώνονται. Τούτο κατέστησε τη δουλειά της επιτροπής μας δυσκολότερη και, ίσως με μια έννοια πιο

δυσάρεστη, δεδομένου ότι ήμαστε αναγκασμένοι να αποκλείσουμε καλές μεταφράσεις για να καταλήξουμε στις τελικές μας επιλογές, που συχνά κρίθηκαν, όπως λέμε, στις λεπτομέρειες.

Μετά από προσεκτική ανάγνωση, αντιπαραβολή με το πρωτότυπο και εκτενή συζήτηση, καθώς και σύγκριση με μεταφράσεις των έργων σε άλλες γλώσσες, η επιτροπή κατέληξε στην επιλογή των εξής επτά μεταφράσεων, που συγκροτούν τον βραχύ κατάλογο των υποψηφιοτήτων για το κρατικό βραβείο λογοτεχνικής μετάφρασης 2011: [παρατίθενται σε αλφαβητική σειρά, σύμφωνα με το αρχικό γράμμα του επωνύμου του συγγραφέα σε ελληνική μεταγραφή]

- Γουίλιαμ Τ. Βόλμαν, *Κεντρική Ευρώπη*, μετ. Αλέξης Καλοφωλιάς, Κέδρος
- Κούρτσιο Μαλαπάρτε, *Το δέρμα*, μετ. Παναγιώτης Σκόνδρας, Μεταίχμιο
- Ναντιέζντα Μαντελστάμ, *Ελπίδα στα χρόνια της απελπισίας*, μετ. Σταυρούλα Αργυροπούλου, Μεταίχμιο
- Ρόμπερτ Μπέρτον, *Η ανατομία της μελαγχολίας (τόμος III)*, μετ. Παναγιώτης Χοροζίδης, Ηριδανός
- Νοβάλις, *Ύμνοι στη νύχτα*, μετ. Κώστας Κουτσοурέλης, Περισπωμένη
- Λεονάρδο Παδούρα, *Ο άνθρωπος που αγαπούσε τα σκυλιά*, μετ. Κώστας Αθανασίου, Καστανιώτης
- Γουόλτερ Πέιτερ, *Η Αναγέννηση, Μελέτες για την τέχνη και την ποίηση*, μετ. Άρης Μπερλής, Αλεξάνδρεια

Οι επιλογές της επιτροπής βασίστηκαν στις παρακάτω κρίσεις:

Γουίλιαμ Τ. Βόλμαν, *Κεντρική Ευρώπη*, μετάφραση Αλέξης Καλοφωλιάς, εκδόσεις Κέδρος.

Η «Κεντρική Ευρώπη» είναι ένα ογκώδες, πολυπρόσωπο επικό μυθιστόρημα με πλήθος αναφορών σε ιστορικά πρόσωπα, στους πολέμους και στα ολοκληρωτικά καθεστώτα που στιγματίσαν τον εικοστό αιώνα – έναν αιώνα όπου άνθισαν οι τέχνες αλλά και η τέχνη του πολέμου. Η μεταφορά του στη γλώσσα μας αποτελεί μια ιδιαίτερα σύνθετη και επίπονη εργασία.

Το πρωτότυπο χαρακτηρίστηκε από την κριτική ως ένα «απείθαρχο» αριστούργημα, στο οποίο ο συγγραφέας χρησιμοποιεί πλήθος από αφηγηματικά τεχνάσματα, και ενίοτε επιδεικνύει την ευρυμάθειά του σε ένα μεγάλο φάσμα θεμάτων για να περιγράψει το ηθικό έλλειμμα σ' αυτή τη ζοφερή περίοδο της ιστορίας. Ένα ιδιαίτερα απαιτητικό μεταμοντέρνο υβριδικό μυθιστόρημα, όπου ο Αλέξης Καλοφωλιάς κατορθώνει να βρίσκει λύσεις, και να μεταφέρει το πληθωρικό ύφος του συγγραφέα, χωρίς να προδίδει το συχνά αμφίσημο πρωτότυπο.

Κούρτσιο Μαλαπάρτε, *Το δέρμα*, μετάφραση Παναγιώτης Σκόνδρας, εκδόσεις Μεταίχμιο.

Ο Παναγιώτης Σκόνδρας μεταφράζει από την ιταλική γλώσσα με τόλμη και συνέπεια ένα έργο απαιτητικό και πολυσύνθετο. Παρακολουθεί τις εναλλαγές του πρωτοτύπου, τις λυρικές εξάρσεις, τις ρεαλιστικές περιγραφές, τη δυναμικότητα των διαλόγων, την άλλοτε σαφή και άλλοτε υπαινικτική διακειμενικότητα, την ειρωνεία που διατρέχει όλο το κείμενο, χωρίς να μένει πίσω ούτε λεπτό στο ρυθμό της αφήγησης, ανταποκρινόμενος με ευελιξία στις διακυμάνσεις της γραφής του Μαλαπάρτε. Οι υποσημειώσεις τις οποίες υπογράφει είναι εξαιρετικά χρήσιμες για τον αναγνώστη και αποτυπώνουν την μακρόπνοη συμβίωση του μεταφραστή με τον συγγραφέα και το έργο του.

Ναντιέζντα Μαντελστάμ, *Ελπίδα στα χρόνια της απελπισίας*, μετ. Σταυρούλα Αργυροπούλου, εκδόσεις Μεταίχμιο.

Το βιβλίο της Ναντιέζντα Μαντελστάμ *Ελπίδα στα χρόνια της απελπισίας* αποτελεί σταθμό στην ιστορία της ρωσικής λογοτεχνίας. Αν και τη δεκαετία του 1970 η αγγλική του μετάφραση είχε τεράστια απήχηση στη Δύση, στην Ελλάδα το έργο αυτό, επί δεκαετίες, παρέμενε αγνοημένο,

ενδεχομένως επειδή «ενοχλούσε» πολιτικώς. Η ελληνική μετάφραση αντιμετωπίζει με επιτυχία τις δυσκολίες που προκύπτουν από τη γλώσσα της Μαντελστάμ, που σαν καταγραφή της μνήμης χωρίς υφολογική επεξεργασία, είναι στρυφνή και δυσνόητη στα ρωσικά. Η μεταφράστρια Σταυρούλα Αργυροπούλου, πέρα από την πολύ συνεπή μεταφορά του κειμένου στα ελληνικά, συν-επιμελήθηκε την έκδοση με εκτεταμένο επεξηγηματικό ευρετήριο, αλλά και επιπλέον μεταφράσεις σχετικών λογοτεχνικών κειμένων (όπως του ποιήματος του Μαντελστάμ για τον Στάλιν που τον οδήγησε στα κάτεργα και στον θάνατο).

Ρόμπερτ Μπέρτον, *Η Ανατομία της Μελαγχολίας (τόμος III)*, μετ. Παναγιώτης Χοροζίδης, εκδόσεις Ηριδανός.

Πρόκειται για μια έξοχη απόδοση μείζονος αγγλικού πεζού κειμένου του 17^{ου} αιώνα που, εκτός της δυσκολίας που παρουσιάζει πάντοτε η μετάφραση «παλαιάς» ευρωπαϊκής γλώσσας στα σύγχρονα ελληνικά, εγείρει μεγάλες απαιτήσεις ως προς τον χειρισμό ενός εκτενέστατου υλικού πραγματολογικού χαρακτήρα, δεδομένου ότι ο συγγραφέας του επιχειρεί να παρουσιάσει μια «παντογνωσία», μια καταγραφή όλης της ως τότε γνωστής επιστήμης και φιλολογίας. Η αναμέτρηση με ένα τέτοιο πολυδαίδαλο και πολυσέλιδο κείμενο, που περιλαμβάνει και ποιητικό λόγο, είναι ιδιαίτερα δύσκολη με διαρκείς κινδύνους και παγίδες για τον μεταφραστή. Ο Π. Χοροζίδης αντιμετωπίζει τις δυσκολίες με επιτυχία και μας δίνει ένα κείμενο ευχάριστο στην ανάγνωση, διατηρώντας τόσο το φιλοσοφικό-επιστημονικό όσο και το λογοτεχνικά παιγνιώδες ύφος του πρωτοτύπου, καθώς και τη γεύση του «παλαιού». Με τη μετάφραση αυτή ολοκληρώνεται μια μνημειώδης τρίτομη έκδοση ενός ορόσημου των αγγλικών γραμμάτων.

Νοβάλις, *Ύμνοι στη νύχτα* –μετ. Κώστας Κουτσορέλης, εκδόσεις Περίσπωμένη.

Ο Κώστας Κουτσορέλης αναμετρήθηκε με το κορυφαίο έργο του πρώιμου γερμανικού Ρομαντισμού *Ύμνοι στη νύχτα* διαθέτοντας βαθύτατη γνώση και ευαισθησία. Ο ποιητικός αυτός κύκλος του Νοβάλις πραγματώνοντας την περίφημη προγραμματική αρχή των Ρομαντικών για «μείξη των λογοτεχνικών ειδών» αποτελείται από πεζά μέρη, που

διαθέτουν όμως ρυθμικότητα, αλλά και από καθαρά λυρικά, τα οποία, ωστόσο, δεν έχουν ενιαία μορφή αλλά παρουσιάζουν ποικιλία μέτρων και ρυθμών. Ο Κ. Κουτσουνιέρης απέδωσε τα πεζά μέρη με μια υπέροχη ρυθμική πρόζα και κατέβαλε σημαντική προσπάθεια για μια κατ'αντιστοιχία απόδοση των λυρικών μερών, επιτυγχάνοντας ένα πολύ καλό αποτέλεσμα. Ως επίμετρο έχει τοποθετηθεί το σημαντικό κείμενο του επίσης Ρομαντικού, Ludwig Tieck, άψογα μεταφρασμένο από τον Κ. Κουτσουνιέρη. Η εισαγωγή του μεταφραστή, που προτάσσεται, εισάγει επαρκέστατα τον αναγνώστη στον ποιητικό κόσμο του Νοβάλις.

Λεονάρδο Παδούρα, *Ο άνθρωπος που αγαπούσε τα σκυλιά*, μετ. Κώστας Αθανασίου, εκδόσεις Καστανιώτης.

Το μυθιστόρημα του Κουβανού συγγραφέα Λεονάρδο Παδούρα, «Ο άνθρωπος που αγαπούσε τα σκυλιά» είναι ένα εκτενές λογοτεχνικό κείμενο 700 σελίδων μεταφρασμένο από τα ισπανικά από τον Κώστα Αθανασίου. Σε τρεις παράλληλες αφηγήσεις, η κάθε μία τοποθετημένη σε διαφορετική δεκαετία, παρακολουθούμε τις ζωές τριών ανθρώπων που συγκλίνουν στο βασικό θέμα του βιβλίου: στη ζωή και τη δολοφονία του Τρότσκι. Κυρίως όμως ανασυνθέτει μια εποχή που της δόθηκε η ευκαιρία για μεγάλες αλλαγές και μια πιο δίκαιη κοινωνία που όμως χάθηκε. Το μυθιστόρημα συνδυάζει την Ιστορία, την πολιτική και το χρονικό μέσα από ένα καλοδοουλεμένο μυθοπλαστικά υλικό. Η μετάφραση κατορθώνει να αποδώσει τη δράση και την ατμόσφαιρα του μυθιστορήματος, τους διαλόγους και τις περιγραφές, αλλά και τις φωνές των χαρακτήρων, τόσο τις εξωτερικές όσο και τις εσωτερικές, μεταπλάθοντας και το αντίστοιχο ύφος.

Γουόλτερ Πέιτερ, *Η Αναγέννηση, Μελέτες για την τέχνη και την ποίηση*, μετ. Άρης Μπερλής, εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Τα δοκίμια για την Αναγέννηση του Γουόλτερ Πέιτερ είναι τα ιδρυτικά κείμενα του κινήματος του αισθητισμού και επηρέασαν βαθύτατα όχι μόνον κριτικούς και θεωρητικούς της τέχνης και της ποίησης αλλά και πολλούς νεωτερικούς συγγραφείς, από τον Όσκαρ Γουάιλντ και τον Μαρσέλ Προυστ μέχρι τον Γουίλιαμ Γέητς, τον Τζέιμς Τζόυς και τον

δικό μας Καβάφη. Η λαμπρή μετάφρασή τους στα ελληνικά από τον Άρη Μπερλή αποτελεί κορυφαίο εκδοτικό γεγονός.

B' ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΣΕ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

Η μετάφραση έργων της νεότερης ελληνικής λογοτεχνίας σε ξένες γλώσσες αποτελεί ένα μικρό κεφάλαιο της παγκόσμιας βιβλιοπαραγωγής που στηρίζεται στη δουλειά λίγων αλλά οπωσδήποτε αφοσιωμένων και ταλαντούχων μεταφραστών. Η θέσπιση του βραβείου επιδιώκει να στηρίξει και να αναδείξει το ποιοτικό αυτό έργο, αλλά και να διευρύνει το πεδίο της παραγωγής σε παγκόσμιο επίπεδο. Το 2011 η παραγωγή αυτή μας έδωσε αρκετά δείγματα μεταφραστικής δουλειάς από τα οποία τέσσερα έργα κρίθηκαν ως υψηλότερης στάθμης και υποψήφια βράβευσης, ως εξής: [παρατίθενται σε αλφαβητική σειρά σύμφωνα με το πρώτο γράμμα του μεταφρασμένου τίτλου]

- Stratis Tsirkas, *Ciudades a la deriva*, edicion de Ioanna Nicolaidou, traduccion de Vicente Fernandez Gonzalez, Leandro Garcia Ramirez, Maria Lopez Villalba y Ioanna Nicolaidou, Madrid : Catedra, Letras Universales
- Yannis Ritsos, *Crisotemis*, traduccion de Selma Ancira. Barcelona: Acantilado.
- *Il Vicino di Casa*, Raccolta di racconti greci contemporanei, a cura di Maurizio de Rosa, Milano : Emmeti
- Kostas Montis, *Momenten en Andere Gedichten*, Vertaling Hero Hokwerda Groningen : Ta Grammata

Οι επιλογές της επιτροπής βασίστηκαν στις παρακάτω κρίσεις:

Stratis Tsirkas, *Ciudades a la deriva*, edicion de Ioanna Nicolaidou, traduccion de Vicente Fernandez Gonzalez, Leandro Garcia Ramirez, Maria Lopez Villalba y Ioanna Nicolaidou, Madrid : Catedra, Letras Universales.

Πρόκειται για μια εξαιρετική συλλογική μετάφραση του σημαντικού έργου του Στρατή Τσίρκα στην ισπανική γλώσσα. Η μεταφραστική ομάδα επιλέγει ένα πρωτόκολλο μετάφρασης βασισμένο στην πολυφωνική σύνθεση του μυθιστορήματος -ο κάθε μεταφραστής μεταφράζει ένα από τα βασικά πρόσωπα-, ενώ όλη η ομάδα έχει την συλλογική εποπτεία. Η μετάφραση αντιμετωπίζει με επάρκεια, ευαισθησία και ευρηματικότητα όλες τις δυσκολίες του πρωτοτύπου: πραγματολογικές, λεξικολογικές και υφολογικές.

Δεδομένου ότι πρόκειται για ένα έργο όπου βρίθουν οι πολιτικές, ιστορικές, γεωγραφικές και πλείστες άλλες αναφορές, πρέπει να επαινεθεί ιδιαίτερος ο πολύ σοβαρός περικειμενικός σχολιασμός και οι λειτουργικές σημειώσεις που συνοδεύουν τη μετάφραση και των τριών μυθιστορημάτων, καθιστώντας το έργο εύληπτο για το σημερινό ισπανόφωνο αναγνώστη.

Yannis Ritsos, *Crisotemis*, traducción de Selma Ancira, Barcelona: Acantilado.

Μια εξαιρετική μετάφραση της ποιητικής σύνθεσης του Γιάννη Ρίτσου παρουσιάζεται εδώ από μια έμπειρη μεταφράστρια της ελληνικής λογοτεχνίας. Η Selma Ancira αποδίδει με συνέπεια τον ποιητικό λόγο του Γιάννη Ρίτσου στα ισπανικά, αντιμετωπίζοντας με απόλυτη επιτυχία τις δυσκολίες ενός τέτοιου εγχειρήματος τόσο σε επίπεδο νοήματος όσο και σε επίπεδο μορφής.

Il Vicino di Casa, Raccolta di racconti greci contemporanei, a cura di Maurizio de Rosa, Milano : Emmeti

Πρόκειται για μια πολύ καλή ανθολόγηση στο πνεύμα της γνωριμίας – όπως άλλωστε δηλώνεται και από τον τίτλο της ανθολογίας – του σύγχρονου ελληνικού διηγήματος με το ιταλικό κοινό την οποία επιμελείται ο δόκιμος μεταφραστής Maurizio de Rosa. Ανθολογούνται δεκαέξι νεοέλληνες λογοτέχνες και επτά Κύπριοι. Η μετάφραση παρακολουθεί με συνέπεια τις διαφορετικές φωνές των ανθολογούμενων συγγραφέων και ο στόχος του μεταφραστή και ταυτόχρονα επιμελητή

του τόμου για μια αντιπροσωπευτική και ελκυστική παρουσίαση της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας στέφεται με επιτυχία.

Kostas Montis, Momenten en Andere Gedichten, Vertaling Hero Hokwerda, Groningen : Ta Grammata.

Η μετάφραση των *Στιγμών* και άλλων ποιημάτων του Κώστα Μόντη στα ολλανδικά, έργο μεγαλόπνοο και μακρόπνοο, που εκπονήθηκε από μια σπουδαία μορφή των νεοελληνικών σπουδών στην Ολλανδία, τον Hero Hokwerda, αποτελεί μια υψηλής ποιότητας μετάφραση η οποία μεταδίδει έξοχα τον ποιητικό και συνάμα αποφθεγματικό λόγο του μείζονος ελληνοκύπριου ποιητή.

Γ' ΑΠΟ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η μετάφραση αρχαιοελληνικών κειμένων συνιστά μια ιδιαίτερη λογοτεχνική και φιλολογική πρόκληση καθώς προϋποθέτει τη διττή αναμέτρηση της σύγχρονης γλώσσας με το πρωτότυπο έργο και με το σύνολο της ερμηνευτικής και μεταφραστικής παράδοσης που ανέδειξε αυτά τα κείμενα ως κλασικά. Η πρόσφατη θέσπιση αυτού του βραβείου φαίνεται να ανταποκρίνεται σε ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για την αρχαιοελληνική σκέψη και την ένταξή της στη σύγχρονη ελληνική γραμματεία. Παρόμοια μοιάζει να ανταποκρίνονται και αξιότατοι μεταφραστές/ερμηνευτές των αρχαιοελληνικών κειμένων, που περιλαμβάνονται στον κατάλογο υποψηφιοτήτων και θέτουν πραγματικά πολύ ψηλά τον πήχη. Συγκεκριμένα ο κατάλογος περιλαμβάνει τα εξής τέσσερα έργα: [παρατίθενται σε αλφαβητική σειρά, σύμφωνα με το πρώτο γράμμα του συγγραφέα του πρωτοτύπου]

- Αριστοτέλης, *Κατηγορίαι. Περί έρμηνείας*. Μετάφραση, εισαγωγή, επιμέλεια Παύλος Καλλιγιάς. Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, Νήσος.
- Αριστοτέλης, *Περί γενέσεως και φθοράς*. Μετάφραση, εισαγωγή, επιμέλεια Βασίλης Κάλφας Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, Νήσος.

- *Ελληνική Παλατινή Ανθολογία*. Μετάφραση, εισαγωγή, σχόλια Κώστας Τοπούζης, Επικαιρότητα.
- Θουκυδίδης, *Ιστορία*. Εισαγωγή, μετάφραση, σημειώσεις Ν. Μ. Σκουτερόπουλος, Πόλις.

Οι επιλογές της επιτροπής βασίστηκαν στις παρακάτω κρίσεις:

Αριστοτέλης, *Κατηγορίαι*. *Περὶ ἑρμηνείας*. Μετάφραση, εισαγωγή, επιμέλεια Παύλος Καλλιγιάς. Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, Νήσος.

Η μετάφραση των δύο αυτών έργων του Αριστοτέλη συνδυάζει υποδειγματικά τη βαθιά γνώση της αρχαίας φιλοσοφίας με τη μεταφραστική ευαισθησία. Ο μεταφραστής αποδίδει με επιστημονική εγκυρότητα, ευστοχία και ακρίβεια τον αριστοτελικό λόγο αναδεικνύοντας συνάφειες και ισοδυναμίες με τη νέα ελληνική. Το έργο χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά προσεγμένη απόδοση της αριστοτελικής ορολογίας η οποία διαφωτίζει το επιχείρημα του πρωτοτύπου, ενώ ταυτόχρονα προσελκύει τον σύγχρονο αναγνώστη με μια γλώσσα κατανοητή και σαφή. Η έκδοση συμπεριλαμβάνει ιδιαίτερα διαφωτιστικές εισαγωγές, εκτενή σχόλια, βιβλιογραφία, καθώς και γλωσσάρι στο οποίο κωδικοποιούνται οι μεταφράσεις αριστοτελικών όρων.

Το έργο αποτελεί τον πρώτο τόμο μιας σπάνιας μεταφραστικής απόπειρας που έχει ως στόχο της τη μετάφραση όλου του έργου του Αριστοτέλη. Η ιδιαιτερότητα αυτής της προσπάθειας δεν συνίσταται μόνο στην απόδοση έργων που σε πολλές περιπτώσεις θα είχαν παραμείνει άγνωστα στα ελληνικά γράμματα. Απορρέει επίσης από τον ιδανικό συνδυασμό ατομικής και συλλογικής προσπάθειας, καθώς όλες οι μεταφράσεις της σειράς παρακολουθούνται από επιστημονική ομάδα ειδικών, οι οποίοι συνεισφέρουν αμοιβαία στις μεταφραστικές επιλογές και στη συνοχή απόδοσης όρων μέσω διαρκούς σεμιναρίου υπό την επιστημονική ευθύνη του Βασίλη Κάλφα και του Παντελή Μπασάκου.

Αριστοτέλης, *Περί γενέσεως και φθοράς*. Μετάφραση, εισαγωγή, επιμέλεια Βασίλης Κάλφας Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, Νήσος.

Το *Περί γενέσεως και φθοράς* συνιστά μια μοναδική μεταφραστική και ερμηνευτική πρόκληση στην οποία ο μεταφραστής ανταποκρίνεται με εξαιρετική συστηματικότητα, αγάπη και σεβασμό τόσο του αρχαίου κειμένου, όσο και της νεώτερης φιλοσοφικής σκέψης. Η μετάφραση αποδίδει με υποδειγματική ευαισθησία το σύνθετο ύφος του πρωτοτύπου και δια φωτίζει διαφοροποιήσεις εννοιών που καθορίζουν την ερμηνεία της αριστοτελικής φιλοσοφίας. Ως έργο των σύγχρονων ελληνικών γραμμάτων το μεταφρασμένο κείμενο διακρίνεται από επιστημονική εμβριθεία που επιτρέπει τη χρήση του από μελετητές του Αριστοτέλη, ενώ ταυτόχρονα δεν αποξενώνει το ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Η έκδοση συμπεριλαμβάνει εισαγωγές και εκτενή σχόλια που παρουσιάζουν κρίσιμες διαμάχες για την ερμηνεία του κειμένου, βιβλιογραφία, καθώς και γλωσσάρι στο οποίο κωδικοποιούνται οι μεταφράσεις αριστοτελικών όρων. Το έργο αποτελεί το δεύτερο πόνημα της σειράς μεταφράσεων του Αριστοτέλη με επίκεντρο το διαρκές σεμινάριο υπό την επιστημονική ευθύνη του Βασίλη Κάλφα και του Παντελή Μπασάκου.

***Ελληνική Παλατινή Ανθολογία*. Μετάφραση, εισαγωγή, σχόλια Κώστας Τοπούζης, Επικαιρότητα.**

Η βραχύλογη ποιητικότητα του επιγράμματος δημιουργεί μια μεταφραστική απαίτηση, το μέγεθος της οποίας πολλαπλασιάζουν οι δυσκολίες απόδοσης των ιδιωμάτων της Παλατινής Ανθολογίας τα οποία εκτείνονται χρονικά από την κλασική αρχαιότητα ως το Βυζάντιο και καλύπτουν θεματικά κάθε πτυχή της ανθρώπινης ύπαρξης και δραστηριότητας. Η μετάφραση χαρακτηρίζεται από μια επίκαιρη ποιητικότητα η οποία ορίζει για το αρχαίο κείμενο ένα ιδιαίτερο πεδίο λόγου στη νεώτερη λογοτεχνική παράδοση. Η έκδοση συμπεριλαμβάνει διαφωτιστικές εισαγωγές και σχόλια που αναδεικνύουν το ιστορικό πλαίσιο γραφής των αρχαίων κειμένων.

Θουκυδίδη, *Ιστορία*. Εισαγωγή, μετάφραση, σημειώσεις Ν. Μ. Σκουτερόπουλος, Πόλις.

Η μεταφραστική ενασχόληση με τον Θουκυδίδη προϋποθέτει μια διττή αναμέτρηση: με το πρωτότυπο κείμενο και με το πολυσχιδές ιστορικό παλίμψηστο ερμηνειών και μεταφράσεων του έργου. Η μετάφραση ανταποκρίνεται υποδειγματικά στις πολλαπλές ερμηνευτικές, υφολογικές, γλωσσικές και ταυτόχρονα πολιτισμικές και πολιτικές προκλήσεις που θέτει η εκ νέου ανάγνωση του κειμένου. Παίρνοντας θέση ως προς κρίσιμα ζητήματα ερμηνείας ο μεταφραστής συνομιλεί με ερμηνευτές και εραστές της *Ιστορίας*, όπως ο Thomas Hobbes, ο Friedrich Nietzsche και ο Arnaldo Momigliano. Ταυτόχρονα, η μετάφραση αποτυπώνει τη διαχρονικότητα που οραματίστηκε ο Θουκυδίδης ως διαλεκτική συμπόρευση με το ιστορικό βάρος εννοιών που προϋποτίθενται του (αυτό)κριτικού στοχασμού για τη δικαιοσύνη, τη δημοκρατία, την ηθική, την πολιτική και την ιστορία. Η έκδοση συμπεριλαμβάνει διαφωτιστική εισαγωγή και εκτενή ερμηνευτικά σχόλια.

Η Επιτροπή

Μ. Φραγκόπουλος, Πρόεδρος

Α. Δημητριάδου, Αντιπρόεδρος

Α. Αντωνοπούλου

Θ. Γρηγοριάδης

Α. Ιωαννίδου

Τ. Κοβαλένκο

Α. Λιανέρη

Α. Μαντόγλου

Μ. Παπαδήμα